

УГОДИ ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ У ФІСКАЛЬНОМУ МЕХАНІЗМІ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

¹ ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Анотація. Дослідження присвячене проблемам реалізації угод про розподіл продукції в Україні як альтернативного джерела регулювання інвестиційних процесів

Ключові слова: угода про розподіл продукції, фіскальний механізм, інвестиційні процеси

AGREEMENTS ON PRODUCT DISTRIBUTION IN THE FISCAL MECHANISM FOR REGULATING INVESTMENT PROCESSES

Abstract. The study is devoted to the problems of implementation agreements on product distribution in Ukraine as an alternative source of regulation of investment processes.

Key words: product sharing agreement, fiscal mechanism, investment processes

Регулювання інвестиційної діяльності завдяки фіскальному механізму є найбільш дієвим за умов ефективності його податкової складової та достатності видаткової. Проте у випадку нестачі фінансових ресурсів і фіскалізації бюджету вплив фіску на інвестиції знижується. Держава змушена шукати альтернативні джерела активізації інвестиційних процесів, серед яких особливе значення займають угоди про розподіл продукції, що є однією із форм державно-приватного партнерства.

Відповідно до вітчизняного законодавства угодою про розподіл продукції є угодою, за якої одна сторона – держава доручає іншій стороні – інвестору на визначений строк проведення пошуку, розвідки та видобування корисних копалин на визначеній ділянці (ділянках) надр та ведення пов'язаних з угодою робіт, а інвестор зобов'язується виконати доручені роботи за свій рахунок і на свій ризик з наступною компенсацією витрат і отриманням плати (винагороди) у вигляді частини прибуткової продукції [1]. В Україні мета здійснення угод про розподіл продукції у межах державно-приватного партнерства полягає у забезпеченні збільшення видобутку корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення (насамперед традиційних і нетрадиційних вуглеводнів) та гарантуванні зниження імпортозалежності держави. Необхідність укладання угод про розподіл продукції насамперед із великими міжнародними компаніями пояснюється відсутністю в українських виробників необхідних інвестицій й технологій видобування корисних копалин, зокрема вуглеводнів.

Незважаючи на те, що Закон України «Про розподіл продукції» було прийнято у 1999 р., першу таку угоду було укладено лише у 2007 р. із компанією «Vanco International Ltd» – дочірньої компанії «Vanco Energy Company» (Делавар, США) на видобуток вуглеводнів у межах Прикерченської ділянки надр континентального шельфу Чорного моря. Згодом компанія «Vanco International Ltd» переуступила права та обов'язки за угоди про реалізацію продукції компанії «Vanco Prykerchenska», створеній у 2007 р. та зареєстрованій на Британських Віргінських островах за участі представників українського бізнесу. Внаслідок таких дій Україна позбавила компанію «Vanco Prykerchenska» ліцензії на розробку шельфу. Надалі відбувалися міжнародні суди, результатом яких стала мирова угода держави з даною компанією, підписана у 2012 р. Однак анексія Російської Федерації Криму у 2014 р. фактично припинила реалізацію даної угоди про розподіл продукції.

У 2012 р. переможцями конкурсу на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Скіфська, стали компанія «Exxon Mobil Corporation & Production Ukraine B.V.» (Нідерланди) – дочірньої компанії «Exxon Mobil Corporation» (США), компанія «Shell Exploration & Production Services (LX) B.V.» (Нідерланди) – дочірньої компанії «Royal Dutch Shell plc» (Великобританія), та компанія «OMV Petrom S.A.» (Румунія). Однак підписання даної угоди не відбулося через збройні дії на Сході України.

У 2013 р. було укладено угоду про розподіл вуглеводнів, які мали видобуватися у межах ділянки Юзівська, між Україною та компанією «Shell Exploration & Production Services (RF) B.V.» (Велика Британія, Нідерланди) та ТОВ «Надра Юзівська». У зв'язку з початком ведення бойових дій

на Донбасі, компанія «Shell Exploration & Production Services (RF) B.V.» не змогла повноцінно вести розвідку Юзівського родовища. У 2016 р. компанія «Yuzgaz B.V.» (Нідерланди) стала переможцем конкурсу із залучення інвестора для реалізації угоди про розподіл продукції з видобутку вуглеводнів в межах Юзівської ділянки. У 2018 р. Україна схвалив передачу 90% прав і обов'язків ТОВ «Надра Юзівська» по даній угоді на користь компанії «Yuzgaz» з інвестором-оператором проекту в особі компанії «Nafta a.s.» (Словаччина), яка у 2019 р. відмовилася від участі в угоді. У 2021 р. Україна визначила Державну службу геології та надр уповноваженим органом з питань реалізації угоди про розподіл вуглеводнів.

Також у 2013 р. була підписана угода про розподіл вуглеводнів, які підлягали видобутку у межах ділянки Олеська, між Україною та компанією «Chevron Ukraine B.V.» (США) та ТОВ «Надра Олеська». Проте, через збройний конфлікт України та Російської Федерації у 2015 р. компанія «Chevron Ukraine B.V.» припинила свою діяльність на території України, відповідно угода про розподіл продукції була розірвана.

У 2013 р. була підписана ще одна угода про розподіл продукції, що мали видобуватися у межах площ Абіха і Кавказька, ділянки Маячна та структури Субботіна шельфу Чорного моря, між Державою Україна та компаніями «Eni Ukraine Shallow Waters BV» (Італія), «EDF Ukraine Shallow Waters SAS» (Франція), ТОВ «Води України» та ПАТ «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз». Зрозуміло, що анексія Криму Російською Федерацією фактично призупинила дію зазначеної угоди.

У 2019 р. було проведено конкурси на укладення угод про розподіл продукції, переможцями яких стали [2]:

– ТОВ «ВЕЛЛ КО» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Угнівська;

– компанія «Oil&Gas overseas trading B.V.» (Нідерланди) та ТОВ «Нафтогазексплуатація» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Зінківська;

– компанія «Ukrainian Energy L L.C.» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Варвинська;

– ТОВ «Гео Альянс Партнерство» та компанії «Geo Alliance Partnership B.V.» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Софіївська;

– АТ «Укргазвидобування» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Бузівська;

– ПрАТ «Видобувна компанія «Укрнафтобуріння» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Русанівська;

– АТ «Укргазвидобування» – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Берестянська;

– АТ «Укргазвидобування» та компанії «Vermilion Ukraine Exploration B.V.» (Канада) – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах ділянки Балаклійська;

– АТ «Укргазвидобування» та компанії «Vermilion Ukraine Exploration B.V.» (Канада) – на укладення угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах Незважаючи на наявність переможців конкурсів на укладення угод про розподіл продукції, практично половина даних угод до цих пір не укладена. Компанія «Vermilion Ukraine Exploration B.V.» взагалі відмовилася від підписання угод про розподіл вуглеводнів, які підлягали видобутку у межах ділянки Балаклійська та Іванівська, тому їх було підписано з АТ «Укргазвидобування». Крім того, ескалація конфлікту між Україною та Російською Федерацією ставить під сумнів реалізацію решти угод про розподіл продукції.

Зазначимо, що не лише політична ситуація в Україні створює проблеми для реалізації угод про розподіл, адже існують і інші проблемні аспекти їх здійснення [4, с.65-68; 5, с. 43]:

1) залучення державою дорожчого й технологічно складнішого ресурсу, розроблюваного іноземними компаніями, водночас дестимулювання видобутку дешевшого та простішого у видобуванні ресурсу власними компаніями;

2) недостатня поінформованість суспільства щодо цілей та планів реалізації проектів угод про реалізацію продукції насторожує суспільство та зумовлює високий рівень неприйняття дій інвесторів з боку місцевих громад;

3) можливості прихованого заниження показників ефективності інвестора в період

утвердження економічного механізму угоди про розподіл продукції.

Таким чином, в умовах дефіциту фінансових ресурсів бюджету угоди про розподіл продукції можуть стати драйвером інвестиційного розвитку України. Наголосимо, що вітчизняне законодавство дозволяє укладати угоди про розподіл продукції, що відповідатимуть кращим міжнародним практикам та будуть вигідним як для інвесторів, так і для держави. Проте складні політико-економічні умови розвитку нашої держави наразі не дозволяють реалізовувати потенціал даної форми державно-приватного партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14.09.1999 р. №1039-XIV. Дата оновлення: 15.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14#top> (дата звернення: 20.02.2022).

2. Про визначення переможців конкурсів на укладення угод про розподіл вуглеводнів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 р. №507-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2022).

3. Про визначення переможців конкурсів на укладення угод про розподіл вуглеводнів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 р. №484-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/484-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2022).

4. Суходоля О. М. Угоди про розподіл продукції як інструмент трансформації енергетики України. *Стратегічні пріоритети*. 2013. №3 (28). С. 59-69.

5. Чукаєва І. К. Угода про розподіл продукції: українські реалії та закордонний досвід. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 2019. №4 (24). С. 40-43.

Руденко Вікторія Василівна, кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, email: vitarudenko@ukr.net

Rudenko Viktoriia V. – PhD (Economics), docent, doctoral student of the Department of Finance named after Viktor Fedosov of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, e-mail: vitarudenko@ukr.net